

Ανθολόγιο Αρχαϊκής Λυρικής Ποίησης Β' Ενιαίου Λυκείου

Μια εναλλακτική διδακτική πρόταση των αποσπασμάτων του Αρχίλοχου

Ελένη Γκαστή

Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Περίληψη

Η προκείμενη διδακτική πρόταση υποδεικνύει το γενικότερο πλαίσιο μέσα στο οποίο, με τη σύγκριση, το σχολιασμό και την αποτίμηση διαφορετικών μεταφραστικών εκδοχών του ίδιου κειμένου αναδεικνύεται η σύνδεση μετάφρασης και ερμηνείας. Αυτή η διδακτική δοκιμή κρίνεται απαραίτητη γιατί καλύπτει ένα βασικό βιβλιογραφικό κενό σχετικά με τον τρόπο που μπορούν να αξιοποιηθούν στη διδακτική πράξη οι προτεινόμενες πολλαπλές μεταφράσεις στο εγχειρίδιο της Αρχαϊκής Λυρικής Ποίησης με συντάκτες τον Ι.Ν. Καζάξη και την Αμαλία Καραμήτρου. Συγκεκριμένα εξετάζονται τα αποσπάσματα υπ' αριθ. 3,4,6 και 9 του Αρχίλοχου που περιλαμβάνονται στη διδακτέα ύλη της Β' Λυκείου.

Abstract

The teacher of Ancient Greek Lyric Poetry is faced with a bewildering array of translations. My discussion will concentrate on four Archilochean fragments and will compare the choices made by several translators in their rendering of these poems. I will point out particular strategies in each translation that strike me as either successful or problematic, and will discuss the translational «ars poetica», as evidenced in the translations themselves. In

Η κα Ελένη Γκαστή είναι επίκουρη καθηγήτρια του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, στο Τμ. Φιλολογίας.

the end, I hope to show how teachers and students by comparing multiple translational versions are better able to understand the requirements of a translation intended for classroom use.

Το εγχειρίδιο της Αρχαϊκής Λυρικής ποίησης με συντάχτες τον Ι.Ν. Καζάζη και την Αμαλία Καραμήτρου, που εισήχθη για πρώτη φορά το σχολικό έτος 2001-2002 στο πρόγραμμα του Ενιαίου Λυκείου, προτείνει δύο σημαντικές διδακτικές καινοτομίες: α) τη συγκριτική προσέγγιση παραλλήλων θεματολογικά αποσπασμάτων από διαφορετικούς ποιητές, με στόχο να επισημανθούν και να σχολιασθούν από τους μαθητές τα διαφοροποιητικά στοιχεία παρά την κοινότητα των θεμάτων (διαθεματική προσέγγιση) β) την παράθεση δύο ή τριών μεταφράσεων για κάθε λυρικό ποίημα ή απόσπασμα, με στόχο οι μαθητές να ασκηθούν σ' ένα αυστηρό είδος φιλολογικής παρατήρησης και ανάγνωσης, συνειδητοποιώντας τη ρευστότητα των μεταφραστικών λύσεων.

Με την προκείμενη διδακτική πρόταση υποδεικνύεται το γενικότατο πλαίσιο μέσα στο οποίο, με τη σύγκριση, το σχολιασμό και την επιλογή διαφορετικών μεταφραστικών εκδοχών του ίδιου κειμένου αναδεικνύεται η σύνδεση μετάφρασης και ερμηνείας¹.

Αυτή η διδακτική δοκιμή κρίνεται απαραίτητη γιατί πιστεύω ότι καλύπτει ένα βασικό βιβλιογραφικό κενό σχετικά με τον τρόπο που μπορούν να αξιοποιηθούν στη διδακτική πράξη οι προτεινόμενες πολλαπλές μεταφράσεις.

Συγκεκριμένα, ακόμη και ο ίδιος ο Καζάζης, σε εκτενές άρθρο που² έχει εκθέσει «τις διδακτικές και τις επιστημονικές προϋποθέσεις» (σ. 75) στις οποίες στηρίχθηκε η συγγραφή του εγχειριδίου, απεικονίζει μίας με παράγραφο στο θέμα των πολλαπλών μεταφράσεων (σ. 83). Θεωρώ επίσης ότι υποδεικνύοντας ενδεικτικούς τρόπους αξιοποίησης των πολλαπλών μεταφράσεων θα γίνει σαφές πως η επέκταση ενός τέτοιου τύπου μεταφραστικής άσκησης μπορεί να δημιουργήσει τις προϋποθέσεις αναβάθμισης της μεταφραστικής εργασίας στο σχολείο.

Τέλος, κρίνεται απαραίτητη μια τέτοια διδακτική προσέγγιση γιατί νομίζω ότι οι στόχοι της χρήσης των πολλαπλών μεταφράσεων δεν έχουν επιτευχθεί από τους διδάσκοντες³, οι οποίοι φαίνεται ότι αναπαράγουν τις λιγότερο απαιτητικές μεθόδους ανάγνωσης που προτείνονται από τα παρατηρησιακά βοηθήματα, η συμβολή των οποίων στη διαμόρφωση της διδακτικής πράξης πρέπει να συνεκτιμηθεί⁴.

Είναι αυτονόητο ότι η σύντομη αυτή εργασία μου θα περιλαμβάνει στην εξέτασή μερικών μόνο λυρικών ποιημάτων ή αποσπασμάτων από τα σύνολα εκείνων που περιλαμβάνονται στη διδακτέα ύλη.